

VERWERVEN

HERKENNEN EN VERZAMELEN

[benoemen](#) - [in kaart brengen](#) – [registreren](#) – [documenteren](#) – waarden – **verwerven** - [selecteren](#) – herbestemmen

Wat?

Verwerven kan je op veel verschillende manieren begrijpen: aankopen, krijgen, toevoegen, winnen, opdoen, aanleren, ... Sommige van die betekenissen sluiten wat meer aan bij immaterieel erfgoed, andere bij materieel roerend erfgoed.

Voor erfgoedbeheerders krijgt 'verwerven' al sneller de betekenis van iets **toevoegen** aan een archief, verzameling of collectie. Verwerven krijgt dan de **bijklank van eigendom**. Omdat erfgoedorganisaties een maatschappelijk belang dienen, kan je het verworven goed begrijpen als een gedeeld goed, een '**common**'. Verwerven gebeurt dan vanuit een verzamelbeleid waarmee men wil komen tot een samenhangend geheel. Daarbij wil de organisatie leemten wegwerken of nieuwe deelcollecties aanleggen. Men verzamelt items die herinneringen en ervaringen oproepen bij huidige generaties, sporen die bronnen kunnen zijn voor toekomstige generaties. Men verworft archiefstukken, publicaties en objecten om wat ze kunnen vertellen en oproepen. Dat erfgoed heeft dus ook wel eens een nauwe band met immaterieel-erfgoedpraktijken.

Immaterieel-erfgoedpraktijken kan je niet krijgen, kopen of lenen als een bezit. Verwerven krijgt in de immaterieel-erfgoedcontext eerder de betekenis van **te weten komen, aanleren of zich eigen maken** (zie ook borgingsmaatregel aanleren). Dat kan door een cursus of een workshop, maar vooral door al doende te leren. Soms is het gemakkelijk om iets aan te leren, maar in veel gevallen vraagt het heel wat oefening en ervaring. Men maakt zich iets eigen in geest en lichaam, niet als bezit (zie later ook borgingsmaatregel transmissie).

Als je immaterieel erfgoed wil delen, betekent dat iets anders dan als je een object wil delen. Bij immaterieel-erfgoedpraktijken komen ook materiële dragers kijken. Een danser danst op dansschoenen. Een landbouwer ploegt het land met een ploeg. Een astronoom gebruikt een sterrenkijker. Een fotograaf heeft een camera en foto's. Die stukken kunnen materieel erfgoed worden. En die items kunnen wel bewaard, geschonken, gekocht of uitgeleend worden. In de meeste gevallen maken de stukken een switch in waarde. De oorspronkelijke gebruikswaarde wordt er dan een van representativiteit: ze moeten hun oorspronkelijke gebruik en context oproepen.

Hoe verwerven?

Als erfgoedorganisaties en erfgoedbeoefenaars samen praten over verwerven, is het dus slim om eerst uit te klaren wat men er precies mee bedoelt. Richt men zich vooral op de immaterieel-erfgoedpraktijken of (ook) op de materiële dragers?

Ondersteunen van verwerven

Immaterieel erfgoed is levend erfgoed. De immaterieel-erfgoedpraktijken levendig houden is dus de eerste prioriteit. Dat gebeurt in eerste plaats bij de groepen, gemeenschappen en individu's die hun immaterieel erfgoed koesteren. Erfgoedorganisaties kunnen hen daarbij helpen, bijvoorbeeld door **kennis en kunde** die verbonden is aan archieven en collecties **ter beschikking** te stellen. Of door partners uit het eigen netwerk in te zetten om de eigen immaterieel-erfgoedpraktijken verder te **bevragen en verdiepen**. Zo kan een harmonieorkest iets leren van een Murga-groep en omgekeerd.

Erfgoedorganisaties kunnen daarnaast ook de mensen die nauw betrokken zijn bij immaterieel erfgoed mee doen **nadenken over de materiële dragers** die bij hun praktijk komen kijken. Net als bij documenteren, is het zinvol om stil te staan bij wat je daarvan bijhoudt, bewaart en hoe je dat dan het beste doet (zie ook borgingsmaatregel bewaren).

Ook in erfgoedorganisaties zelf kan er plaats zijn voor het verwerven als leerproces. Ze kunnen **bewustwording en leerprocessen mee faciliteren**. Denk daarbij maar aan de educatieve werking, publiekswerking, artists in residence, praktijkstages of het onderhouden en in werking houden van industrieel erfgoed. Ook logistieke ondersteuning kan eronder vallen, zoals het aanbieden van een lokaal (zie later ook borgingsmaatregelen aanleren en doorgeven).

Zorg voor het materiële

Daarnaast kunnen erfgoedorganisaties een belangrijke rol spelen wanneer erfgoedbeoefenaars ervoor kiezen om de **zorg voor objecten en documentatie door te geven aan een erfgoedbewaarder**. Erfgoedorganisaties kunnen dan wegwijs maken in de verschillende mogelijkheden: verkoop, schenking, bruikleen of het in bewaring geven. In elk van deze gevallen worden de materiële dragers overgedragen samen met de kennis, kunde, betekenissen en waarden die eraan verbonden zijn. En erfgoedorganisaties krijgen de verantwoordelijkheid om als **'custodian'** zorg te dragen voor zowel de materiële stukken, als oog te hebben voor de praktijken, betekenissen en waarden die eraan verbonden zijn. De **context** is dus minstens even belangrijk als de stukken zelf. Dit betekent bijvoorbeeld dat men ook het gesprek moet aangaan over gebruikssporen en de eventuele wens tot restauratie door erfgoedbeoefenaars of erfgoedorganisaties. En evengoed dat er afspraken nodig zijn over eventueel latere veranderingen en toevoegingen als erfgoedbeoefenaars die zouden wensen. En ook hoe zij maximaal toegang kunnen krijgen tot hun stukken om de band met hun immaterieel-erfgoedpraktijk te behouden: van raadpleging tot het actief gebruik van stukken. Is er een scenario voor wat er wel of niet kan gebeuren wanneer de erfgoedbeoefenaars later een stuk (tijdelijk) zouden terug willen? En wat als een derde partij ze wil lenen of gebruiken voor onderzoek, presentaties en zo meer? (zie ook borgingsmaatregelen [registreren](#), [documenteren](#) en bewaren)

Waarom verwerven?

Om een immaterieel-erfgoedpraktijk te kunnen beoefenen is het vaak nodig om er meer over te weten te komen, handelingen aan te leren, zich de praktijk eigen te maken. Het levendig houden van het immaterieel erfgoed kan niet zonder het opdoen van kennis en kunde (zie ook borgingsmaatregel aanleren). Vaak komen er ook materiële dragers kijken bij de immaterieel-erfgoedpraktijken. Het maken of aanschaffen daarvan is er organisch mee verbonden. Vaak weten erfgoedbeoefenaars heel goed wat de beste materiële dragers zijn voor hun praktijk. Welk kostuum is geschikt voor hun dans of theaterstuk? Met welke schaaft kan je best een specifieke houtsoort bewerken? Welk zaad zorgt voor de beste oogst? Die kennis en kunde is vaak in belangrijke mate door de praktijk verworven. Het materiële erfgoed is in dat geval drager van **belichaamde expertise** die niet altijd eenvoudig in woorden of beelden uit te drukken is en verschilt daardoor van andere informatiedragers zoals een boek of handleiding.

Door leerprocessen te ondersteunen, kunnen erfgoedorganisaties bijdragen aan het levendig houden van een aantal immaterieel-erfgoedpraktijken. Door het ondersteunen van de erfgoedbeoefenaars, houden ze meteen de collecties en archieven **up-to-date** en bouwen **geactualiseerde** en **diepgaande** kennis op rond de stukken die ze met zorg bewaren. Erfgoedorganisaties kunnen zo aan een geactualiseerd en gericht collectiebeleid werken, in samenspraak met de erfgoedbeoefenaars. En dat biedt dan weer kansen om het immateriële en (roerend) materiële erfgoed **aantrekkelijk te presenteren** voor onderzoekers en publiek. Het verruimt mogelijk ook het aanbod van activiteiten, naast het tonen van materieel erfgoed op zich.

Wanneer erfgoedorganisaties mee inzetten op verwerven als deel van hun verzamelbeleid, dan kunnen ze dit doen door kennisdeling met de erfgoedbeoefenaars en -betrokkenen zelf. Het verzamelbeleid kan zich daarbij ook uitstrekken tot buiten de muren van de eigen organisatie. Het mee reflecteren over wat en waarom iets te verzamelen en welke processen er bij komen kijken (zie ook borgingsmaatregelen [registreren](#), [documenteren](#) en bewaren) zorgt ervoor dat de erfgoedbeoefenaars zelf steviger in de schoenen staan. De **inspanningen worden zo gedeeld**. Het kan latere samenwerkingen gemakkelijker maken wanneer er reeds een wederzijds **begrip is van elkaars werkwijze**. En wanneer een erfgoedbeoefenaar op een later tijdstip toch beslist om stukken of archief over te dragen aan de erfgoedorganisatie, dan is er al een weg samen afgelegd.

Hier een lijstje van vragen om bij stil te staan:

- Wat versta je precies onder verwerven? Gaat het over collectiebeheer, over leerprocessen of over beide samen?

- Wie verwerft er precies? Denk daarbij aan jouw erfgoedorganisatie, erfgoedbeoefenaars, publieksgroepen, ... Verwerven ze op dezelfde manier?
- Hoe vult jouw organisatie begrippen als 'common' en 'custodian' in? Wat betekent dit voor de relatie met de erfgoedbeoefenaars en de zorg voor hun immaterieel-erfgoedpraktijk?

Meer lezen?

De collectie uitbreiden

Op deze pagina van FARO's Erfgoedwijzer vind je meer informatie, leestips en documenten over verschillende vormen van materieel erfgoed verwerven.

Plannen voor de toekomst: ICE (in)begrepen in musea

Dit pilootproject verkende samen met vier musea hoe levend erfgoed een plek kan krijgen in collectieplanning en collectiebeheer.

Voorbeelden uit de praktijk

© Frederik Beyens

Een nieuwe Antwerpse viool

[Museum Vleeshuis](#) vroeg aan muziekinstrumentenmaker Maarten De Keukeleire om een nieuwe versie te maken van de viool uit hun collectie. Maarten kon natuurlijk niet exact dezelfde viool van Amandus Amatus Stiennon uit 1792 reproduceren. Maar hij verdiepte zijn kennis en kunde door de verschillende praktische en wetenschappelijke invalshoeken van deze instrumentenbouw te onderzoeken. Het Museum Vleeshuis documenteerde uitgebreid zijn zoek- en bouwproces, onder andere met interviews en audiovisuele opnames. Zo gaven ze Maarten de kans om zijn vakmanschap te verdiepen. Een muzikant componeerde een nieuw muziekstuk voor de nieuwe viool. Zo krijgt het instrument een eigen start en een eigen leven. Het museum verwerft door deze aanpak niet alleen een nieuwe viool en de bijbehorende inzichten over instrumentenbouw die vast worden gelegd in documentatie, maar geeft ook kansen om al doende te leren over het immaterieel erfgoed van instrumenten bouwen en muziek componeren.

[Neem hier een kijkje.](#)

documenteren - **verwerven** - beschikbaar maken - onderzoeken - beoefenen

Reuzenhuus in Ath

Het [Reuzenhuus in Ath](#) is een documentatiecentrum, museum en expertisecentrum over reuzenerfgoed in België en Noord-Frankrijk. Bij de opening in 2000, had het het Reuzenhuus in Ath nog geen eigen collecties. Het bouwde sindsdien een eigen verzameling uit door schenkingen van de stad Ath en partnersteden, gerichte aankopen van affiches, postkaarten en andere documentatie. Particulieren doneerden souvenirs. Reuzenbouwer Stéphane Deleurence hielp op diverse manieren de reuzenbouw te documenteren. In het museum wonen ook de reuzen van de Ducasse. Behalve tijdens de [Ducasse d'Ath](#), het jaarlijkse grote reuzenevenement. Want dan kruipen de reuzendragers onder de rokken van Goliath, zijn vrouw en de andere reuzenpersonages. De reuzen kunnen dan hun belangrijke plek in hun

traditionele evenement innemen. Zo vinden de organisatoren van de Ducasse en het museum elkaar in het verwerven van kennis en praktijken.

[Neem hier een kijkje.](#)

documenteren - **verwerven** - beschikbaar maken - bewaren - beoefenen

© Maison des Géants - foto: Serge Brison

Bibliotheek Brugge © Femke den Hollander

Inspirerende 'sierpapieren' in de Openbare Bibliotheek Brugge

Een groeiende erfgoedcollectie van Brugse handschriften en oude drukken maken de kern uit van de Openbare [Bibliotheek Brugge](#). Ook vakkundig ingebonden boeken kunnen een reden voor verwerving zijn. Zowel in het drukwerk als op boekbanden en schutbladen komen wel eens repetitieve patronen voor. Deze inspireerden Margot Billiet, een Brugse ontwerper van patronen voor onder meer textiel en behang. Tijdens een meester-leerling-traject bekeek ze het bestempeld papier in boeken uit de erfgoedcollecties van de bibliotheek: blokdruckpapier, brokaat papier, ... Het bood de bibliotheek de kans om de collectie in te duiken, nieuwe vondsten te doen en voorbeelden van blokdruckpapier op te lijsten. Margot verdiepte zich in het maakproces van dit soort papier. Met die nieuwe verworven kennis en de patronen in gedachten, ontwierp ze geschenkpapier. Zowel ontwerper als erfgoedbibliotheek houden sindsdien contact om voorbeelden en vondsten uit te wisselen en expertise te delen.

[Neem hier een kijkje.](#)

in kaart brengen - **verwerven** - sensibiliseren - onderzoeken - beoefenen

Kennisdossier borgen via erfgoedfuncties: inleidende teksten

[Waarom borgen?](#)

[Waarom dit kennisdossier: borgen via erfgoedfuncties?](#)

[Even stilstaan bij woorden: immaterieel erfgoed en borgen](#)

[Verantwoordelijkheidszin](#)

Erfgoedfuncties

Trefwoord:

Meer weten:

[Kennisdossier: borgen via erfgoedfuncties](#)